

Gemeentelijke gemeenschappelijke infrastructuur

Beleidsvoorbereiding GGI

Bouwstenen voor beleid

Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur
Samen Organiseren en Digitale Agenda 2020
Handreiking voor beleidsmakers ter voorbereiding op het aansluiten en gebruik van GGI
Versie 1.0
©VNG Realisatie, Den Haag, 30 mei 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Waarom beleidsvoorbereiding voor GGI?	4
1.3 Beleidsvoorbereidende bouwstenen voor beleidsmakers	4
2. Managementsamenvatting	5
2.1 Collectief regelen van veiligheid en wendbaarheid	5
2.2 Samen organiseren, samen realiseren en delen	5
2.3 Uw aandeel	6
2.4 Meer informatie	6
3. Besturing en samenhang	7
3.1 Besturing en samenwerkingsstructuur GGI	7
3.2 GGI en de samenhang met andere programma's en initiatieven	8
4. GGI in het kort	9
4.1 GGI-Netwerk	9
4.2 GGI-Veilig	9
4.3 GGI-Services	10
4.4 GGI-Afspraken	10
4.5 Nieuwe ontwikkelingen	10
5. Beleidsvoorbereiding gebruik GGI	11
5.1 GGI meerwaarde en baten voor gemeenten	11
Wat levert deelname aan GGI op voor onze gemeente?	12
De baten van GGI voor onze gemeente	12
Wat zijn de kosten en besparingen?	12
5.2 Bouwstenen dienstverlening	13
Dit kan deelname aan GGI voor onze dienstverlening betekenen	13
5.3 Bouwstenen bedrijfsvoering	13
Dit kan deelname aan GGI voor onze bedrijfsvoering betekenen	14
5.4 Bouwstenen informatieveiligheid	15
Dit kan deelname aan GGI voor onze informatieveiligheid betekenen	15
5.5 Bouwstenen informatie/ICT-management	16
Dit kan deelname aan GGI voor ons informatie/ICT-management betekenen	16
6. Aanvullende vragen over GGI	18
6.1 Vragen van gemeenten over planning, beheer en deelname	18
6.2 Wat is de planning?	18
6.3 Wie beheert GGI?	18
6.4 Welke implicaties heeft deelname?	18
6.5 Welke stappen kan ik zetten om aan GGI deel te nemen?	18
6.6 Hoe kan ik nu al rekening houden met GGI?	18

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Afgelopen jaren kwamen veel gemeenten tot een aantal conclusies.

- Veel vraagstukken die gemeenten¹ hebben zijn te divers en vaak te complex om zelfstandig op te pakken.
- Inwoners en ondernemers verwachten 24x7 dienstverlening, zoals ze dat gewend zijn bij online winkels.
- Eén keer iets bedenken voor alle gemeenten is veel efficiënter dan elke gemeente voor zich.

Dit beeld werd bekrachtigd in de Algemene Ledenvergaderingen (ALV) en vormde het begin van een beweging: Samen Organiseren.

De projecten die worden geïnitieerd onder Samen Organiseren richten zich op:

1. gezamenlijke gemeentelijke uitvoering van onder andere dienstverlening en informatievoorziening;
2. betere verbinding van dienstverlening tussen gemeenten onderling, met andere overheden, ketenpartners en ICT-leveranciers.

Gemeenten hebben tijdens de ALV met meer dan 99% van de stemmen aangeven dat de Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (**GGI**) er moet komen. Dit gebeurde voor het eerst in 2016 als onderdeel van de Digitale Agenda 2020 en later onder de vlag van Samen Organiseren. De GGI vormt een nieuwe landelijke en gedeelde ICT-infrastructuur voor het dataverkeer en de digitalisering van alle gemeenten. Deze infrastructuur wordt projectmatig en per onderdeel gerealiseerd. De realisatie wordt deels gezamenlijk gefinancierd conform de besluitvorming over Collectieve Activiteiten in de Algemene Ledenvergadering (ALV) van de VNG. Op vng.nl/vereniging/samen-organiseren vindt u meer informatie over Samen Organiseren.

1.2 Waarom beleidsvoorbereiding voor GGI?

ICT infrastructuur is inmiddels een wezenlijk onderdeel voor de dienstverlening en uitvoering van gemeenten. Door toenemende automatisering en digitalisering neemt de afhankelijkheid ervan steeds verder toe. Een storing in of uitval van de ICT infrastructuur heeft direct consequenties. Veel processen en dienstverlening kunnen niet meer worden uitgevoerd en vallen stil. Uitwijk naar handmatige uitvoering is onmogelijk. Keuzes over inrichting, verantwoordelijkheden, kwaliteit, veranderingen en investeringen in de ICT infrastructuur vergen dan ook zorgvuldige afwegingen en worden gemaakt voor meerdere jaren. Deze keuzes zullen daarom in het eigen beleid geborgd moeten worden. Deze borging geldt voor de deelname aan en het gebruik van GGI. Bovendien is voor het slagen van de beweging “Samen Organiseren” deelname aan GGI door zo veel mogelijk gemeenten van belang. Alleen dan zullen de beoogde effecten optreden.

In lijn met deze argumentatie adviseren we gemeenten om op strategisch niveau de beslissing te nemen tot deelname aan GGI en deze in het eigen beleid te borgen.

1.3 Beleidsvoorbereidende bouwstenen voor beleidsmakers

Dit document helpt beleidsmakers met het voorsorteren op deelname aan en het gebruik van de GGI. Beleidsmakers kunnen aanhaken vanuit de onderwerpen, prioriteiten en actualiteiten die in hun eigen gemeente spelen. Deze bouwstenen voor beleidsvoorbereiding worden aangereikt aan de beleidsverantwoordelijken voor de gebieden dienstverlening, bedrijfsvoering, informatieveiligheid/privacy en informatievoorziening/ICT van gemeenten en van gemeentelijke samenwerkingsverbanden. De bouwstenen ofwel tekstvoorstellen in dit document kunt u dan ook geheel naar eigen inzicht naar de eigen situatie vertalen. Ze zijn opgesteld en getoetst in samenwerking met beleidsmakers van diverse gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden: Den Helder, Hoorn, Leiden, de BUCH gemeenten (Bergen-NH, Uitgeest, Castricum, Heiloo), Vught, Dienst Dommelvallei (Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel), Meierijstad, Gooise Meren, Heerenveen, Enschede, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen- Holten, Haaksbergen, Almelo, Hellendoorn, Noaberkracht (Dinkelland, Tubbergen), Twenterand, Borne, Hengelo en Lochem. Daarnaast is dit document ook besproken met de leden van de Expertgroepen GGI-Netwerk, GGI-Veilig en GGI-Services (zie paragraaf 3.2 voor de deelnemers daarvan).

¹ Daar waar wordt gesproken over gemeenten, bedoelen we ook de gemeentelijke samenwerkingsverbanden.

2. Managementsamenvatting

2.1 Collectief regelen van veiligheid en wendbaarheid

Gemeenten onderscheiden zich met hun gemeentelijk beleid, de manier waarop de dienstverlening is ingericht en hoe de bedrijfsvoering is vormgegeven. Gemeenten komen steeds meer tot de conclusie dat het op ten minste één aspect niet nodig- en zelfs onwenselijk is om onderscheidend te zijn: infrastructurele ICT-voorzieningen.

Een aanzienlijk aantal gemeenten ziet de eigen informatiehuishouding en het ICT landschap uitgroeien tot een ondoordringbaar woud lokale systemen, van aansluitingen met SaaS-applicaties, koppelingen met landelijke voorzieningen en bijbehorende lokale en externe ICT infrastructuur. Vernieuwing, beheer, beveiliging, inkoop en contractmanagement vergen gespecialiseerde kennis. Veel gemeenten hebben hun ICT in samenwerkingsverbanden georganiseerd. In de huidige dynamiek van vraag en aanbod van ICT producten en diensten zijn gemeenten in hoge mate afhankelijk geworden van de kennis en het aanbod van leveranciers. De doorlooptijden van veranderingen kunnen hierdoor soms oplopen tot onacceptabele proporties. Een situatie die de wendbaarheid van de gemeente in de weg staat, terwijl die juist hard nodig is om snelle technologische en maatschappelijke ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden. Denk aan de vanzelfsprekendheid waarmee inwoners en ondernemers 24x7 dienstverlening verwachten, of de vlucht die hergebruik van (big) data neemt. Een grote uitdaging is ook het krijgen van grip op privacy en veiligheid van gegevens: één van de meest prangende dossiers voor de komende tijd.

2.2 Samen organiseren, samen realiseren en delen

Een antwoord op deze ontwikkelingen komt uit de beweging Samen Organiseren. In dat kader wordt de Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI) gerealiseerd. De GGI is een veilige en flexibele ICT infrastructuur voor dataverkeer vóór gemeenten en wordt ontwikkeld door VNG Realisatie in opdracht van en in samenwerking met gemeenten. Gemeenten hebben zelf het heft in handen: de GGI is van niemand anders dan gemeenten zelf. Over doorontwikkeling, financiering en beheer beslissen gemeenten.

Gemeenten beschikken nu ook al over de nodige netwerken, verbindingen en koppelingen en voorzieningen om data te delen en te ontsluiten. De fundamentele verschillen die GGI ten opzichte van de huidige situatie creëert, betekent voor gemeenten dat ze:

1. zeggenschap krijgen over wat er over deze ICT infrastructuur gaat en wie er -onder welke voorwaarden- op kunnen toetreden en er gebruik van kunnen maken;
2. een ICT-infrastructuur hebben waarmee ze veilig en betrouwbaar informatie kunnen delen voor (keten)samenwerking;
3. hun verandersnelheid kunnen verhogen door het makkelijker en sneller realiseren van veilige en snelle digitale verbindingen met andere gemeenten, andere overheden, landelijke voorzieningen en voor gedeelde online-diensten en clouddiensten van marktpartijen;
4. makkelijker kennis over ICT met andere gemeenten kunnen delen omdat de ICT infrastructuur meer uniform is ingericht;
5. hun strategische positie in het systeem van vraag en aanbod van ICT diensten versterken en de beweging naar clouddiensten op gecontroleerde wijze kunnen benutten. Dit gebeurt onder andere door voorwaarden te stellen aan commerciële cloud aanbieders die hun software over GGI willen aanbieden;
6. ondersteund worden in het aantoonbaar kunnen voldoen aan beveiligings- en privacy eisen zowel voor de netwerkverbindingen als voor de eigen infrastructuur (GGI-Veilig).
7. minder (meer-) kosten hebben door schaalvoordelen van collectieve inkoop en realisatie, en lagere verwervingskosten.

Gemeenten houden flexibiliteit en bepalen voor elk GGI onderdeel of ze er gebruik van maken en wanneer ze de voordelen willen benutten.

2.3 Uw aandeel

De sleutel tot succes van Samen Organiseren is eigenaarschap én collectiviteit. Als alle gemeenten meedoen verbetert de strategische positie van zowel het collectief als elke afzonderlijke gemeente. In lijn met deze argumentatie adviseren we gemeenten om op strategisch niveau de beslissing te nemen tot deelname aan GGI en dit meerjarig te borgen. In deze handreiking vindt u beleidsmatige argumenten die het nut van deelname onderbouwen. De beleidsargumenten zijn toegespitst op vier beleidsvelden; dienstverlening, bedrijfsvoering, informatieveiligheid en informatie/ICT management.

Wij adviseren gemeenten om de GGI vanuit de eigen ambities, mogelijkheden en projecten de verbinding te leggen met de collectieve voorzieningen en maatregelen van GGI. Het vinden van raakvlakken met GGI zal elke beleidsmaker voor het eigen domein moeten doen. Beleid komt immers overal anders tot stand.

2.4 Meer informatie

Op de website www.da2020.nl/ggi vindt u gedetailleerde informatie over de inhoud en planning van de op te leveren producten en diensten.

Uw [accountmanager](#) van VNG Realisatie denkt graag met u mee over welke aansluitwijze bij uw situatie past en brengt u zo nodig in contact met de specialisten van GGI om meer specifieke vragen te beantwoorden.

3. Besturing en samenhang

3.1 Besturing en samenwerkingsstructuur GGI

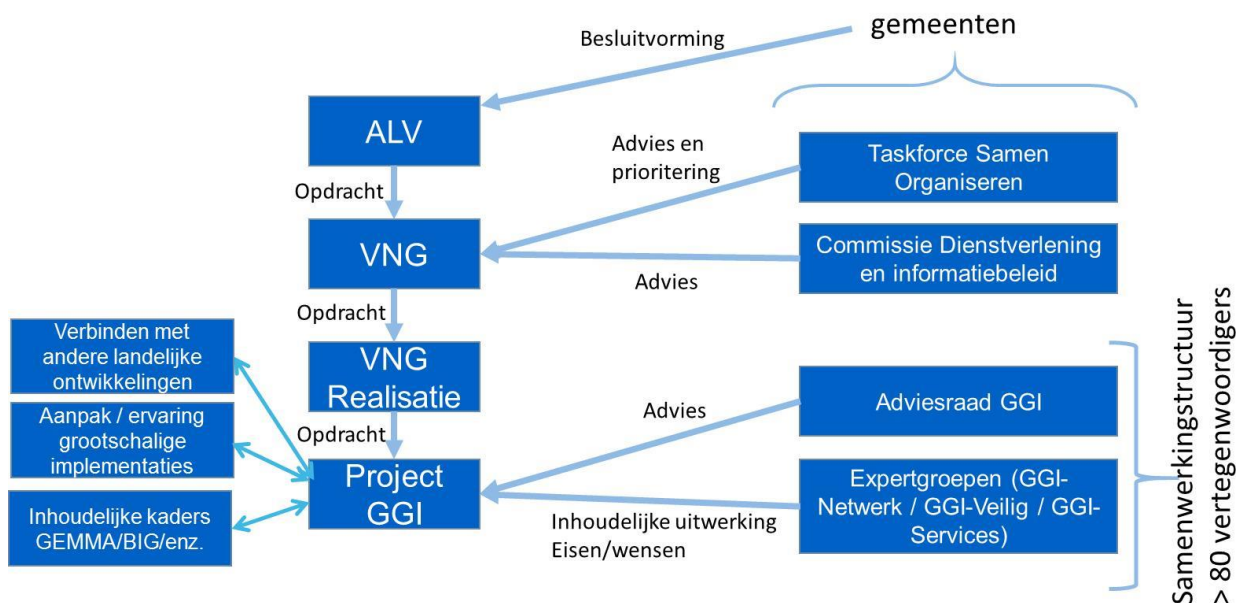
De GGI wordt gerealiseerd in opdracht van en in nauwe samenwerking met gemeenten. In onderstaande figuur is de structuur schematisch aangegeven. De opdracht voor GGI is in de ALV (2016, 2017) als onderdeel van een bredere (programma-)opdracht verstrekt. De uitvoering hiervan vindt projectmatig plaats binnen de structuur van VNG en VNG Realisatie.

Voor de inhoudelijke behoeftebepaling, het uitwerken en op één lijn brengen van eisen en wensen, is voor GGI een nieuwe gemeentelijke samenwerkingsstructuur ingericht. Deze structuur bestaat uit een overkoepelde GGI-Adviesraad en drie expertgroepen:

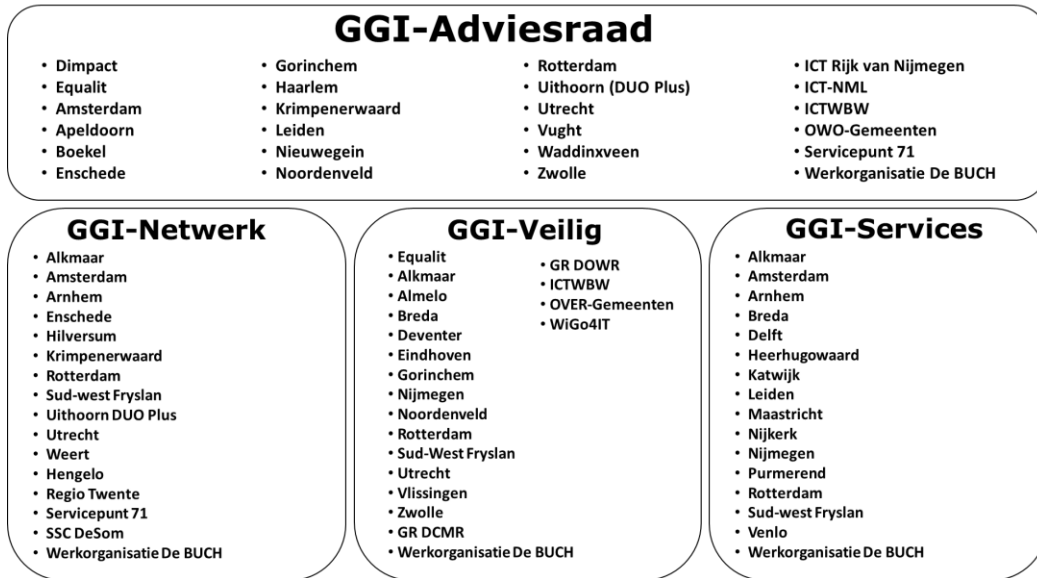
1. GGI-Netwerk,
2. GGI-Veilig, en
3. GGI-Services.

De GGI-Adviesraad richt zich op hogere doelen en typische managementvraagstukken zoals organisatie, adoptie, implementatie en opschaling.

Binnen de GGI-Expertgroepen worden de functionele behoeften bepaald en worden de verschillende delen op inhoud voorbereid en uitgewerkt. In een iteratief proces bepalen zij namens gemeenten de inhoudelijke eisen en wensen voor de collectief te realiseren en/of in te kopen GGI-producten en diensten. VNG Realisatie faciliteert, verzorgt de penvoering en organiseert waar nodig expertkennis.

Figuur 1: Besturings- en samenwerkingsstructuur GGI

Figuur 2: Deelnemende gemeenten in GGI Adviesraad en GGI Expertgroepen

3.2 GGI en de samenhang met andere programma's en initiatieven

Binnen de VNG wordt bij nieuwe initiatieven en projecten bekeken hoe ze zich verhouden tot GGI-voorzieningen. Ontwikkelingen zoals de realisatie van Landelijke Online Diensten (Digitale Aangifte Overlijden, Verhuizing en emigratie) zullen op termijn ook gebruik gaan van de GGI infrastructuur.

Een ander voorbeeld van een ontwikkeling waar GGI mee wordt afgestemd is Common Ground (CG). Een initiatief van de koepelorganisaties VIAG² en de IMG 100.000+. Common Ground heeft verschillende vernieuwende ideeën voor de inrichting van de gemeentelijke informatievoorziening, waaronder een nieuw basismodel voor de gelaagdheid van de informatievoorziening en ander gegevenslandschap. Dit moet er onder andere toe leiden dat gemeenten minder afhankelijk worden van softwarepakketten waarin data zitten 'opgesloten' en ze veel sneller kunnen inspelen op nieuwe technologische ontwikkelingen.

Daar waar GGI zich richt op "optimalisatie" van de huidige situatie richt CG zich op "innovatie", het creëren van een nieuwe situatie. De eigenschappen van een concreet vraagstuk en de omgeving waarin het vraagstuk speelt zijn bepalend voor welke van deze benaderingen het beste gekozen kan worden. Deze prioritering en het portfoliomanagement van de collectieve projecten ligt bij de Taskforce Samen Organiseren³.

² Vereniging van Informatie- en Automatiseringsprofessionals in Nederlandse Gemeenten

³ De Taskforce bestaat uit diverse gemeentesecretarissen, directeuren ICT en dienstverlening en vertegenwoordigers van ketenpartners. Zij zorgen voor de inhoudelijke invulling van Samen Organiseren.

4. GGI in het kort

De GGI creëert een samenhangende, digitale infrastructuur die samenwerken tussen gemeenten, gemeentelijke samenwerkingsverbanden en andere overheden eenvoudiger, beter en veiliger maakt. De GGI onderdelen staan geheel onder zeggenschap van gemeenten. Zij bepalen zelf welke digitale diensten op deze landelijke ICT infrastructuur ontsloten worden en aan welke kwaliteitsnormen deze moeten voldoen. De GGI bestaat uit verschillende onderdelen die elkaar versterken. Een gemeente kan elk onderdeel echter ook apart gebruiken. Door alle onderdelen te gebruiken versterkt de gemeente haar positie voor wat betreft de ICT-infrastructuur maximaal. GGI bestaat uit de volgende onderdelen:

4.1 GGI-Netwerk

GGI-Netwerk is een besloten IP-VPN datacommunicatie-netwerk dat is aangesloten op de Diginetwerk-infrastructuur⁴. Hiermee heeft een gemeente veilige dataverbindingen met andere overheden. GGI-Netwerk biedt een alternatief voor andere Diginetwerk-dienstverleners. Binnen GGI is verdeeld in twee zones, één voor de overheid volgens Diginetwerk en een zone voor de markt waarop (gecontroleerde) clouddiensten geleverd kunnen worden.

Praktijkvoorbeeld:

Als op Diginetwerk een nieuwe landelijke voorziening wordt toegevoegd, bijvoorbeeld het DSO, biedt GGI-Netwerk direct alle aangesloten gemeenten veilige toegang tot die nieuwe voorziening.

4.2 GGI-Veilig

GGI-Veilig biedt allereerst actieve netwerkmonitoring op al het GGI-Netwerk verkeer, waardoor al het dataverkeer van gemeenten dat over GGI-Netwerk gaat automatisch gemonitord wordt ten behoeve van informatiebeveiliging. Ook biedt GGI-Veilig gemeenten een reeks van maatregelen en technische voorzieningen voor het verhogen van de digitale weerbaarheid en het veiliger maken van de eigen bedrijfsinfrastructuur. Via GGI-Veilig kunnen gemeenten ook actieve netwerkmonitoring afnemen voor het bewaken van dataverkeer op het eigen bedrijfsnetwerk. Door samen te werken in de afhandeling van incidenten via een collectief gemanaged Security Operations Center en gezamenlijke inkoop van

⁴ Diginetwerk is een afsprakenstelsel voor het koppelen van besloten netwerken van de overheid. Overheidsorganisaties kunnen zo veilig onderling gegevens uitwisselen. Diginetwerk wordt beheerd door Logius.

beveiligingsdiensten en technische voorzieningen zoals firewalls en andere beveiligingsprogrammatuur kunnen gemeenten hun informatiebeveiligingsmaatregelen op een hoogwaardig niveau inrichten. Ook kunnen gemeenten van elkaars kennis en expertise gebruik maken, bijvoorbeeld door samen de beveiligingsregels voor signalering van bedreigingen en kwetsbaarheden bij te houden.

4.3 GGI-Services

GGI-Services maakt het makkelijk en betrouwbaar ontsluiten en delen van data mogelijk. Het biedt een landelijk integratieplatform waarmee data op een eigentijdse wijze via api's (application programming interface) ontsloten kan worden en waarmee gestandaardiseerde koppelingen van applicaties met andere applicaties afgenomen kunnen worden. De functionaliteit wordt aangeboden door de markt als SaaS dienst en is per dienst of koppeling af te nemen. Als eerste wordt het bestaande aanbod van koppelingen aangeboden. In overleg met gemeenten worden de mogelijkheden van het platform uitgebreid.

Praktijkvoorbeeld:

Via GGI-Services kunnen gemeentelijke organisaties op basis van een mini-competitie⁵ een werkende verbinding tussen twee applicaties afnemen. De leverancier levert hierbij gegarandeerd een werkende end-to-end koppeling binnen een afgesproken levertijd. GGI-Services monitort het gebruik en voert namens de gemeenten regie op de kwaliteitseisen zoals transparantie in het aanbod en het voldoen aan standaarden.

4.4 GGI-Afspraken

Leveranciers van clouddiensten kunnen aansluiten op GGI-Netwerk mits ze voldoen aan de gemeentelijke voorwaarden die in GGI-Afspraken zijn opgenomen. Dit betreft onder meer afspraken over beveiliging, interoperabiliteit en dataportabiliteit. Gemeenten kunnen dan via GGI-Netwerk gebruik maken van clouddiensten van leveranciers, waarbij compliance ten aanzien van de afspraken geborgd is vanuit het collectief. Tevens vindt het dataverkeer dan plaats over het veilige GGI-Netwerk.

4.5 Nieuwe ontwikkelingen

Aansluiten op de collectieve diensten van de GGI levert de gemeenten veel op. Het biedt een basis om makkelijker op nieuwe ontwikkelingen in te spelen. Denk bijvoorbeeld aan aansluiting op het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO), Landelijke Online Diensten en de beweging vanuit Common Ground. Met GGI-Netwerk en GGI-Veilig is het dataverkeer direct ingeregeld. GGI-Services biedt verbindingen met de nieuwe ontwikkelingen direct landelijk aan, zodat elke gemeente deze verbindingen snel en veilig kan gebruiken.

⁵ Als een werkende verbinding door meerdere aanbieders wordt aangeboden, wordt door middel van een mini competitie bepaald wie mag leveren. Een gemeente mag meerdere diensten als "bundel" tegelijkertijd uitvragen.

5. Beleidsvoorbereiding gebruik GGI

Gemeenten pakken vraagstukken op hun eigen wijze aan. Hierbij zijn allerlei factoren van invloed zoals omvang van de gemeente, de eigen ambities en mogelijkheden en de voorkeursstijl voor managementvraagstukken. Er is dan ook geen standaard werkwijze waarop nieuwe ontwikkelingen door gemeenten worden geadopteerd en in beleid opgenomen. Zoals in de inleiding reeds verwoord is de beoogde aanpak dat gemeenten c.q. hun beleidsmakers aanhaken vanuit de onderwerpen, prioriteiten en actualiteit die in de eigen gemeente spelen.

Deze bouwstenen voor beleidsvoorbereiding worden daarom aangereikt aan beleidsverantwoordelijken. In hoofdstuk 5.1 is een overkoepelend beeld van de baten opgenomen. Vanaf hoofdstuk 5.2. volgen de bouwstenen voor de aandachtsgebieden dienstverlening, bedrijfsvoering, informatieveiligheid/privacy en informatievoorziening/ICT van gemeenten en van gemeentelijke samenwerkingsverbanden Deze bouwstenen kunt u geheel naar eigen inzicht gebruiken en naar de eigen situatie vertalen.

Voor herkenbaarheid en gemak zijn de vraagstukken en voorstellen voor beleidsuitspraken geformuleerd vanuit het interne perspectief van een gemeente. Sommige bouwstenen hebben betrekking op meerdere aandachtsvelden en worden daarom meerdere malen genoemd.

5.1 GGI meerwaarde en baten voor gemeenten

Er is met verschillende gemeenten gesproken over de vraagstukken waar ze tegen aanlopen en hun behoeften om technologische en maatschappelijke ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden. De analyse van deze gesprekken leverde een aantal gedeelde behoeften op. Ook bleek uit de gesprekken dat gemeenten zich niet willen onderscheiden op infrastructurele ICT-voorzieningen.

De GGI biedt infrastructurele ICT-voorzieningen die een bijdrage leveren in het voorzien van die behoeften.

Behoeften	GGI Netwerk	GGI Services	GGI Veilig	GGI Afspraken
Versterken weerbaarheid tegen digitale dreigingen	√	√	√	√
Betrouwbaar en veilig informatie delen en uitwisselen met relevante (keten-) partijen en (landelijke) voorzieningen en snel kunnen aansluiten daarop	√	√	√	
Een aanzienlijk sneller aansluitproces op collectief ontwikkelde functionaliteit	√	√		
Flexibel kunnen switchen tussen marktpartijen en beter "gecontroleerd" benutten van technologische marktontwikkelingen en innovaties zoals cloud en SaaS diensten		√		√
Zelfstandig en als collectief weer in de lead komen richting commerciële marktpartijen, waardoor er meer grip is op en hogere eisen kunnen worden gesteld aan leveranciers van ICT producten en diensten	√	√	√	√
Minder (meer-)kosten als gevolg van collectieve inkoop, schaalvoordelen en lagere interne kosten voor verwerving.	√	√	√	√

Wat levert deelname aan GGI op voor onze gemeente?

Dat gemeentelijke samenwerking op landelijk niveau loont, is in eerder uitgevoerde projecten al zichtbaar gemaakt en in de praktijk bewezen. Voorbeelden van dergelijke initiatieven zijn het Gemeentelijke Gegevensknooppunt (GGk) voor het veilig uitwisselen van gegevens met zorgaanbieders, de dienstverlening van de Informatie Beveiligings Dienst (IBD) en het gemeenschappelijk aanbesteden van telefonie en datacommunicatie. Succesvolle initiatieven die tegelijkertijd de kostenvoordelen van het collectief met zich meebrengen. Het GGk maakt de kracht van het collectief nog op een andere manier zichtbaar: het tijdig en juist gebruik van ketenstandaarden door gemeenten én ICT-leveranciers is 100 procent.

De baten van GGI voor onze gemeente

Deelname en gebruik van GGI voor onze gemeente leidt ertoe dat we:

- samen met gemeenten zeggenschap krijgen over welke data er over deze ICT infrastructuur gaat en wie er -onder welke voorwaarden- op kunnen toetreden en er gebruik van kunnen maken;
- een ICT-infrastructuur hebben waarmee we veilig en betrouwbaar informatie kunnen delen voor (keten)samenwerking met gemeenten en overheden;
- onze verandersnelheid verhogen door makkelijker en sneller veilige en snelle digitale verbindingen realiseren met gemeenten, andere overheden en landelijke voorzieningen, en voor de gedeelde online-diensten en clouddiensten van marktpartijen;
- makkelijker kennis over ICT met andere gemeenten kunnen delen omdat de ICT infrastructuur meer uniform is ingericht;
- gezamenlijk onze strategische positie in het systeem van vraag en aanbod van ICT diensten versterken en de beweging naar clouddiensten op gecontroleerde wijze kunnen benutten. Dit gebeurt onder andere door voorwaarden te stellen aan commerciële cloud aanbieders die software via GGI willen aanbieden;
- ondersteund worden in het aantoonbaar kunnen voldoen aan beveiligings- en privacy eisen zowel voor de netwerkverbindingen als voor de eigen infrastructuur (GGI-Veilig);
- minder (meer-) kosten hebben door schaalvoordelen van collectieve inkoop en realisatie, lagere interne kosten voor verwerving van infrastructurele ICT producten/diensten.

Wat zijn de kosten en besparingen?

Op deze vraag is nog geen antwoord te geven, er moeten bijvoorbeeld nog aanbestedingen worden gedaan.

De financiering van realisatiekosten en deel van de (gemeenschappelijke) beheerlasten van GGI komt uit het fonds van de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Gemeenten betalen zelf de kosten voor overstap en invoering. De gebruikskosten van GGI-producten en diensten worden door gemeenten zelf betaald en zijn (deels) afhankelijk van de mate van gebruik.

Hoewel de kostenbesparingen per situatie verschillen zullen de kosten vanwege schaalvoordelen naar verwachting lager zijn dan de huidige: hoe groter het volume van deelnemende gemeenten, hoe beter de onderhandelingspositie voor gemeenten als collectief en hoe lager de kosten kunnen uitvallen. De eerdere collectieve aanbestedingen (GT-Mobiel en GT-Vast) hebben tot aanzienlijke kostenbesparingen geleid.

Verder worden in collectieve contracten specifieke eisen gesteld aan prijsconformiteit. Deze eisen zijn over het algemeen beter dat die een gemeente individueel kan stellen.

5.2 Bouwstenen dienstverlening

Burgers en ondernemers verwachten dat dienstverlening en informatievoorziening *real-time* en op maat worden aangeboden. Zij zijn gewend binnen 24 uur een product in huis te hebben, onmiddellijk antwoord te krijgen en eenvoudig toegang te hebben tot de juiste informatie. Bovendien verwachten zij dat de overheid als één organisatie optreedt en zij bekende gegevens beschikbaar heeft. Onze gemeente is eerste aanspreekpunt voor een groot aantal producten en diensten van de overheid.

Wij zijn 'om de hoek' en online (plaats onafhankelijk), wij zijn dichtbij op het moment dat het handig is (tijdsonafhankelijk)

Uit: 'Klantcontact en interactie met je gemeente', te vinden via vngrealisatie.nl, thema dienstverlening > klantprocessen

Onze gemeente werkt steeds vaker samen met ketenpartners, bijvoorbeeld in gemeenschappelijke regelingen zoals een belastingsamenwerking en regionale sociale diensten. Klantcontacten slimmer en pro-actiever maken is dan ook niet meer het exclusieve domein van één team, proces of afdeling.

Bij de uitvoering van dienstverleningsprocessen maken wij gebruik van een groeiend aantal landelijke- en collectieve gemeentelijke voorzieningen. De beweging Samen Organiseren impliceert dat deze voorzieningen in aantal toenemen, net als het aantal gemeenten en gemeentelijke samenwerkingen dat hier gebruik van maakt.

Wij willen onze dienstverlening laten aansluiten bij de verwachtingen van inwoners en ondernemers en dus behoefte aan flexibele voorzieningen die we zelf kunnen inrichten. Wij willen minder tijd besteden aan het realiseren van technische voorzieningen en meer gebruikmaken van elkaars ervaringen.

Door ontzorging op de basale technische voorzieningen krijgen we meer tijd en aandacht voor deze onderwerpen en daarmee voor onze inwoners en ondernemers

Dit kan deelname aan GGI voor onze dienstverlening betekenen

- Wij kunnen snel en flexibel gebruikmaken van nieuwe landelijke, collectieve voorzieningen en gegevens voor de dienstverlening aan inwoners en ondernemers.
- We versterken onze positie om zeker te kunnen stellen dat het eigenaarschap van onze data (en dus die van onze burgers en bedrijven) bij ons ligt.
- De voorzieningen van GGI helpen ons verantwoording af te leggen aan inwoners en ondernemers over de privacy van de informatie-uitwisseling en aantoonbaar te voldoen aan de regelgeving op het gebied van veiligheid en privacy.
- Wij versterken onze strategische positie bij de verwerving producten & diensten op het gebied van ICT en daarmee onze mogelijkheden om dienstverlening sneller en flexibeler aan te passen.
- Wij zijn verzekerd van een hoog niveau van continuïteit en veiligheid van netwerkverbindingen met de ketenpartners van onze dienstverlening.

5.3 Bouwstenen bedrijfsvoering

De ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisaties volgen elkaar in hoog tempo op.

Een aantal voorbeelden waar wij mee te maken hebben:

- Nieuwe wetgeving zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Omgevingswet
- Decentralisaties en ambtelijke of bestuurlijke fusies
- Cloud-technologie
- Digitale identiteit
- Datagericht werken
- Schaarste van ICT professionals

Al deze ontwikkelingen beïnvloeden de wijze waarop wij onszelf zien, hoe we willen samenwerken in de ketens en hoe we ons willen organiseren. Dit stelt de nodige eisen aan de ICT-ondersteuningsmiddelen.

Daarnaast stelt de 24-uurs economie steeds hogere eisen aan onze continuïteit en beschikbaarheid van (digitale) producten en diensten.

Hoe gaan we met deze ontwikkelingen om? Wat kunnen we zelf blijven doen, wat kunnen we (veilig) uitbesteden, welke eisen moeten we daaraan stellen en hoe houden we daar grip op? Welke kennis en vaardigheden moeten we als gemeente in huis hebben om op adequaat op deze veranderingen te anticiperen?

Eigenstandig aanpakken van deze grote vraagstukken is bijna een onmogelijke opgave. Vraagstukken zijn complex en vereisen veel menskracht. Een collectieve aanpak biedt mogelijkheden om kennis te bundelen en maatregelen eenmalig uit te voeren voor 380 gemeenten, zoals bijvoorbeeld monitoring van het dataverkeer dat over het GGI-Netwerk loopt.

Vooral voor infrastructurele ICT-middelen geldt dat ze niet onderscheidend zijn voor onze bedrijfsvoering en dienstverlening. Gebruik maken van collectief aangeboden voorzieningen is daarom een effectieve strategie die ons versterkt zonder onze flexibiliteit te beperken.

Met Samen Organiseren werken gemeenten aan een gezamenlijke aanpak rondom verbetering van de dienstverlening en informatievoorziening. Gemeenten ontwikkelen met elkaar, met ondersteuning van de VNG, gezamenlijke afspraken, voorzieningen en standaarden. Afspraken, voorzieningen en standaarden die niet alleen dingen beter en anders maken, maar die gemeenten ook in staat stellen om andere dingen te doen: een gezamenlijke veilige infrastructuur, processtandaarden, leermodules, een gezamenlijke voorziening (bijv. voor de digitale aangifte van een verhuizing) etc. En zeker zo belangrijk: dat wat we als gemeenten samen ontwikkelen, implementeren we in zoveel mogelijk gemeenten en laten we aansluiten op de dienstverleningsprocessen in ketens.

Uit: 'Samen doen wat samen kan.' De factsheet is te vinden via vng.nl/vereniging/samen-organiseren

Dit kan deelname aan GGI voor onze bedrijfsvoering betekenen

- Wij worden ontzorgd op het gebied van kennis en kunde voor inkoop, beheer en regievoering op netwerkverbindingen, informatiebeveiliging en applicatie-applicatieverbindingen.
- Onze strategische positie wordt sterker bij de verwerving van ICT-diensten.
- Door aan te sluiten bij collectieve voorzieningen houden we meer tijd over om onze eigen ambities en doelen realiseren.
- Het vergroot onze flexibiliteit en slagvaardigheid in het gebruik van nieuwe ICT-hulpmiddelen.
- We kunnen snel en veilig aansluiten op bestaande en nieuw te ontwikkelen landelijke (GDI) voorzieningen en relevante ketenpartijen zoals in het Digitaal Stelsel Omgevingswet.
- Wij krijgen minder meer-kosten tegen hogere servicelevels dan mogelijk is bij individueel handelen.
- Onze inkoop en verwervingsprocessen voor infrastructurele ICT producten/diensten kunnen we tegen lagere kosten uitvoeren. We maken waar mogelijk gebruik van landelijke raamcontracten.

5.4 Bouwstenen informatieveiligheid

In februari 2018 publiceerde de Informatiebeveiligingsdienst het Dreigingsbeeld Informatieveiligheid van Nederlandse gemeenten. Hieruit kwam duidelijk naar voren dat gemeenten moeten werken aan het vergroten van hun digitale weerbaarheid.

Top 5 belangrijkste (be)dreigingen voor de gemeentelijke informatievoorziening

1. Mensen maken fouten → bijvoorbeeld informatie onveilig verzenden
2. Gemeenten zijn kwetsbaar → veel bijzondere gegevens en onvoldoende kennis
3. Dreigingen ook van buiten → gegevens komen ook van uw leveranciers
4. Waan van de dag bepaalt agenda → er moet nog zoveel, wie is verantwoordelijk?
5. We weten niet wat we niet weten → meten we wel op het netwerk?

Uit: 'Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten 2018'. Het rapport is te vinden via informatiebeveiligingsdienst.nl

Digitale weerbaarheid is het vermogen om:

- proactief (mogelijke) incidenten of dreigingen voor de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van de informatievoorziening snel te kunnen detecteren, en
- reactief snel, adequaat en bevoegd te kunnen handelen bij het voorkomen, oplossen en beheersen van het feitelijk optreden van informatiebeveiligingsincidenten, alsook het verkleinen en beheersen van de dreigingen.

Wij werken hier op onze eigen manier en op ons eigen tempo aan. Bij de aanpak van deze vraagstukken sluiten we zo veel mogelijk aan op de landelijke ontwikkelingen rondom de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) en de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). Onze Ciso begeleidt ons bij het op orde krijgen van de operationele veiligheid van de informatievoorziening. Colleges van B&W en het management van onze gemeente voelen in deze hun verantwoordelijkheid en nemen deze serieus.

Dit kan deelname aan GGI voor onze informatieveiligheid betekenen

- De collectief aangeboden diensten hebben een hoog veiligheidsniveau. Deelnemen aan de collectieve acties van GGI-Veilig maakt het ons mogelijk om onze digitale weerbaarheid aanzienlijk te versterken.

GGI ondersteunt gemeenten o.a. bij de realisatie van de volgende BIG onderdelen:

- 6 Organisatie van de informatiebeveiliging
(6.1.7 Contact met speciale belangengroepen, 6.1.8 Beoordeling van het informatiebeveiligingsbeleid, 6.2 Externe partijen)
- 8.2.2 Bewustwording, opleiding en training ten aanzien van informatiebeveiliging (onderdeel SIEM implementatie)
- 10 Beheer van Communicatie- en Bedieningsprocessen
(10.2 Exploitatie door een derde partij, 10.4 Bescherming tegen virussen en 'mobile code', 10.6 Beheer van netwerkbeveiliging, 10.8 Uitwisseling van informatie, 10.10 Controle)
- 11 Toegangsbeveiliging
(11.4 Toegangsbeheersing voor netwerken)
- 12 Verwerving, ontwikkeling en onderhoud van Informatiesystemen
(12.2 Correcte verwerking in toepassingen, 12.6 Beheer van technische kwetsbaarheden)
- 13 Beheer van Informatiebeveiligingsincidenten
(13.1 Rapportage van informatiebeveiligingsgebeurtenissen en zwakke plekken, 13.2 Beheer van informatiebeveiligingsincidenten en verbeteringen)
- 14 Bedrijfscontinuïteitsbeheer
(14.1 Informatiebeveiligingsaspecten van bedrijfscontinuïteitsbeheer)
- 15 Naleving
(15.2 Naleving van beveiligingsbeleid en -normen en technische naleving)

- Deelname aan GGI-Veilig levert ons de mogelijkheid om een 7x24 reactievermogen op ICT-dreigingen operationeel te houden. Als zelfstandige organisatie zijn wij niet in staat dit niveau van beveiligingsmaatregelen te regelen tegen te verantwoorden kosten.
- Wij worden met producten en diensten en specialistische kennis ondersteund bij het voldoen aan richtlijnen en vereisten van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten). Dit versterkt de inzet van onze interne specialisten door onder andere kennisdeling en kennisvergaring binnen het collectief.
- Wij profiteren van collectiviteitsvoordelen bij aanschaf van beveiligingsinstrumentarium en de specialistische (advies)diensten.
- GGI-Afspraken maakt het mogelijk toe te zien op veilig dataverkeer van leveranciers die ons diensten leveren. Hiermee verminderen we dreiging van buiten.
- Wij zijn verzekerd van een optimaal niveau van continuïteit en veiligheid van de netwerkverbindingen die we noodzakelijk achten voor onze bedrijfsvoering en dienstverlening.
- Met actieve monitoring en analyse op acties en gedrag op de netwerk-/ICT infrastructuur inclusief 24x7 respons op incidentmeldingen verhogen we onze digitale weerbaarheid en kunnen we het dataverkeer op ons eigen netwerk bewaken. De kans op 'blinde vlekken' vermindert hierdoor waardoor we steeds beter zien wat we eerder niet zagen en waar risico's en kwetsbaarheden zitten.
- Wij kunnen sneller en beter kennis delen over beveiliging en kwetsbaarheden met andere gemeenten. Deze kennis gebruiken we voor het actueel houden van de beveiligingsregels die gebruikt wordt in gedigitaliseerde processen om onze ICT infrastructuur in de gaten te houden en te beschermen.

5.5 Bouwstenen informatie/ICT-management

Als gevolg van ons brede takenpakket hebben we een relatief groot en veelvormig informatie- en applicatielandschap. De ontwikkelingen op dit aandachtsveld staan bepaald niet stil en komen uit verschillende hoeken:

- de behoefte aan meer en betere ondersteuning van ICT om bedrijfsprocessen en dienstverlening te verbeteren en te digitaliseren;
- de hogere eisen aan de ICT, informatiebeveiliging;
- het gebruik van data voor nieuwe doelen, bijv. voor data gestuurd werken;
- plannen in het kader van Samen Organiseren: een collectieve aanpak van dienstverlenings- en bedrijfsvoering vraagstukken;
- ideeën rondom de vernieuwing van de GEMMA en Common Ground, die data, logica en presentatie ontleedt;
- landelijke ontwikkelingen: een uitbreiding van wettelijke taken zoals in het Digitaal Stelsel Omgevingswet;
- cloudoplossingen: het aanbod van producten en diensten stijgt snel;
- technologische innovaties: toepassingen blockchain, sensortechnologie en Smart Cities.

Het voert te ver om de lijst hier te willen completeren.

De opbouw en inrichting van onze informatievoorziening zal de komende periode nog een (aanzienlijk) aantal veranderingen ondergaan. Intussen zullen er meer collectieve voorzieningen beschikbaar komen.

De uitdaging voor ons blijft om al deze ICT voorzieningen, innovaties en cloud-oplossingen zodanig met elkaar te verbinden en te integreren dat dit voor onze medewerkers efficiënt werkende werkomgevingen oplevert waarmee we het gewenste niveau van dienstverlening kunnen bieden.

Dit kan deelname aan GGI voor ons informatie/ICT-management betekenen

- De interne ICT-inrichting wordt minder complex .
- Eén aansluitpunt op het GGI-Netwerk voor onze gehele organisatie reduceert additionele kosten voor beheer en beveiliging van verschillende aansluitpunten.
- Gebruik maken van GGI-Services vermindert onze implementatie en beheer(s)lasten voor het leggen en onderhouden van koppelingen.
- Flexibiliteit en leveranciers-onafhankelijkheid wordt bevorderd voor zowel onze applicatie-tot-applicatieverbindingen

binnengemeentelijk als met landelijke voorzieningen.

- We sluiten aan op de technische basis waarin toegewerkt wordt naar een gemeentelijke (community) cloud infrastructuur.
- We kunnen ons meer richten op het verbeteren van processen, de functionaliteit, het gegevensmanagement, online-diensten en datagestuurd werken in plaats van het beheren van de ICT infrastructuur.
- De bestuurs- en beheer(s)last voor infrastructurele en verbidingsarchitecturen vermindert.
- Onze flexibiliteit en slagvaardigheid in het gebruik van nieuwe ICT hulpmiddelen wordt groter en we kunnen snel en veilig aansluiten op bestaande en nieuw te ontwikkelen landelijke (GDI) voorzieningen en relevante ketenpartijen zoals in het DSO.
- We profiteren sneller van wat anderen hebben ontworpen en gebouwd wanneer dat relevant is voor de eigen gemeente.
- Door meer uniformiteit in de ICT infrastructuur kunnen we makkelijker ICT kennis delen, mensen uitwisselen en ICT producten en diensten delen en distribueren.

6. Aanvullende vragen over GGI

6.1 Vragen van gemeenten over planning, beheer en deelname⁶.

Naast de formulering van hun inhoudelijke behoeften hebben gemeenten bij het bespreken van deze handreiking ook veelvuldig vragen gesteld over GGI en het vervolg hierop. Dat zijn met name vragen over planning, beheer, en de implicaties van deelname voor de eigen gemeente, en heel concreet: hoe kan ik deelnemen?

6.2 Wat is de planning?

GGI bestaat uit meerdere projecten. Informatie over de planning van de GGI-projecten vindt u op <https://www.da2020.nl/roadmap>. Selecteer hiervoor het project GGI.

6.3 Wie beheert GGI?

Voor het beheer van de GGI producten en diensten heeft de Taskforce Samen Organiseren begin 2018 aan VNG-Realisatie de opdracht verstrekt een Serviceorganisatie in te richten. Voor de GGI producten en diensten wordt het beheer ingericht waarbij de taken worden belegd bij de meest logische partij. Bij ingekochte diensten zullen bijv. operationele taken zoals helpdesk en incidentmanagement bij de leverancier worden belegd. Beheertaken als productlifecyclemanagement, contractmanagement, servicelevelmanagement en kwaliteitsmanagement zullen veelal door de serviceorganisatie worden uitgevoerd. Deze serviceorganisatie zal ook onder regie van gemeenten komen te staan.

6.4 Welke implicaties heeft deelname?

De producten en diensten van GGI zijn commercieel verkrijgbare, grotendeels infrastructurele voorzieningen. Gebruik ervan heeft geen implicaties voor de wijze waarop u uw bedrijfsvoering en of dienstverlening invult en uitvoert. Hoewel gemeenten zich binnen de ledenvergadering hebben uitgesproken voor “Samen Organiseren” en de realisatie van GGI, is deelname aan elk onderdeel een eigen keuze van de gemeente. Bij een collectieve aanbesteding zult u uw deelname vooraf kenbaar moeten maken. Bij afname van GGI producten en diensten gaat u een contract (nadere overeenkomst) aan met meestal commerciële dienstverleners. Het grote verschil is de collectieve aanpak, de betere contract- en servicevoorwaarden en de prijsstelling die bij massale deelname door gemeenten beter is dan bij individuele benadering van de markt. Op de gemeentelijke taken voor informatie/ICT-management en inkoop veranderen zaken in de uitvoering.

6.5 Welke stappen kan ik zetten om aan GGI deel te nemen?

Stap 1: Inventariseer waar de eigen organisatie staat met betrekking tot de GGI-onderdelen

Stap 2: Een goede voorbereiding door beschikbare informatie op www.da2020.nl/ggi door te nemen, leidt tot een onderbouwd besluit voor deelname aan één of meer GGI-onderdelen. Ook is het mogelijk deel te nemen aan een of meer expertgroepen, of als belangstellende op de hoogte te blijven van hun bevindingen.

Stap 3: Verbind de eigen plannen met de plannen van GGI. De meest recente informatie over de planning van de GGI-projecten staat op <https://www.da2020.nl/roadmap/>. De [accountmanager](#) van VNG Realisatie denkt graag met mee over welke aansluitwijze bij uw situatie past en brengt u zo nodig in contact met de GGI-specialisten.

Let op: Gemeenten die mee willen doen met de collectieve aanbesteding van GGI-Veilig moeten dit **vóór 31 juli 2018** bij VNG Realisatie kenbaar maken. Meer informatie hierover, uit welke percelen de aanbesteding is opgebouwd en hoe u zich kunt aanmelden vindt u op <https://www.da2020.nl/ondersteuningsmiddelen/ggi-veilig>.

6.6 Hoe kan ik nu al rekening houden met GGI?

Zorg dat iemand binnen de organisatie de ontwikkelingen van GGI volgt, en let bij het verlengen of afsluiten van nieuwe contracten die betrekking hebben op GGI projecten of er overlap mee vertonen, op de duur en de voorwaarden voor beëindigen van het contract.

⁶ Vragen m.b.t. kosten en baten zijn beantwoord in hoofdstuk 5.1: GGI meerwaarde en baten voor gemeenten